

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Füvészkert-utca 1079.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden küldemény intézendő: Főiskola, háznagyi hivatal.</p>
--	--	---

Tartalom. Törvényjavaslat az egyházi adóról. E—s. — Bizalmas figyelmeztetés az egyházi javak kezelőihez. Egy világi tanácsbíró. — T á r c z a. Tanári hivatalba beiktató beszéd. Tóth Sámuel. — Az egyházi szónok hangjáról. Dézsi Lajos. — Irodalom. — Különfélék. — Hirdetések.

Törvényjavaslat az egyházi adóról.

E cím alatt az egyházi törvények 7. §-ból álló ötödik része helyett, a bizottság bőkezűségéből 21. §-t nyertünk. E megháromszorosodás pedig előállott abból, hogy a bizottság az egyházi adónemeket részletesen meghatározza; a vagyonskönyv és költségelőirányzat készítését apróra elősorolja; az adókivetést részletezi; az adókivetés elleni felelősség módját körülírja.

A közalapi járulékoktól eltekintve, a bizottság az egyházi adót kétféle természetűre osztja: a) a helybeli egyház és hozzá kapcsolt felekezeti iskola fentartására szolgáló, b) az egyházmegyei és kerületi központi kormányzat, továbbá a konvent és zsinat költségei fedezésére szolgáló adóra. Ezen adók kivetése és fizetése az egyes egyházközségekben fennálló törvényes gyakorlat szerint és az illető díjlevelek tekintetbe vételével továbbra is természetben, szolgáltatásokban, készpénzben, vagy esetleg kizárólag csak készpénzben is történhetik. Ezután kimondván a javaslat, hogy az adók kivetése, beszedése, esetleg behajtása és beszolgáltatása a presbyterium kötelessége, részletesen intézkedik a vagyonskönyv mikénti elkészítéséről, az egyháznak rendszerint változás alá nem eső és évenként feltétlenül fedezendő szükségletei rovatos kimutatásba vételéről; ezen vagyonskönyvnek és rovatos kimutatásnak az egyházmegyéhez terjesztéséről, egy példányban az esperesi levéltár számára megküldéséről; a netaláni változásoknak pótló levezetéséről; a vagyonskönyv, illetőleg rovatos kimutatás felhasználásával a rendes költségelőirányzat elkészítéséről, részletezve annak lehető

pontjait. Adó fizetésére kötelezett egyháztagok a javaslat szerint a) minden családfő, b) a 16-ik életévet betöltött, ennél fogva keresetképes minden családtag, c) a vegyes házasságban élő ev. ref. vallású házastárs, d) az özvegyrő A b) c) d) alatt felsoroltak azonban a családfőre kivetett évi járandóságnak csak felével rovdandók meg. Kivételnek az egészen vagyontalanok és keresetképtelenek, és így a köz- vagy magánadakozásból élők. Ezen személyes járandóság vagyonszágra való tekintet nélkül mindenki egyformán rovdandó ki; magassága megállapítására irányadó, hogy a legkevésbé vagyonosok is teljesíteni képesek legyenek. A mennyiben az így előálló jövedelem az egyház megállapított évi rendes szükségleteinek fedezésére nem volna elégséges, a hívek, vagyonságok avagy keresetök mérvére való tekintettel fokozódó osztályokba sorozhatók, s az osztályzatnak megfelelő magasabb évi terhekkel is megróvhatók. Ez osztályoknak legalsójába azok tartoznak, kik csupán csak a személyes járulék címen megállapított összeget fogják fizetni. A magasabb osztályokba sorozottak személyes adója a megfelelő osztály szerint reájok eső adóba betudandó. Ha az osztályozás ellen az osztályba sorozottnak kifogása van, a helyes elbírálás céljából az anyagi helyzetnek kinyomozására nézve az országos törvénykönyvek 1875. XXIX. és XLVII-ik t. cikkeiben, a keresmény és a tiszta jövedelem kipuhatólására előírt eljárás szolgáljon tájékoztatóul. Ezen, az egyház rendes szükségletei fedezésére szolgáló adót tartozik fizetni: a) mindazon adóképes egyháztag, kinek illetősége azon községben van, b) és mindaz, a ki ha más községben illetékes is, még ha a szóban forgó községben ingatlanal nem bír is, de abban a községben (például egyik vagy másik nagyobb városban) rendes lakást tart, habár nem lakja is azt egész éven át, vagy abban üzlete van. A mennyiben azonban az illető kimutatja, hogy illetőségi helyén rendes egyházi adót fizet, más egyházban a különben reá eső adónak csak felé-

vel róvható meg. Egy egyháztág is oly községben, legyen bár abban, vagy ahhoz csatolva ingatlan birtoka, a melyben sem nem illetékes, sem rendes lakással nem bír, a rendes szükséglet fedezésére egyházi adó fizetésére nem kötelezhető. A mennyiben pedig orgona, harang, szentédek stb. beszerzése vagy épületek nagyobb mérvű átalakítása, újra szépítése a rendes évi összegből nem lenne fedezhető, adakozásra szólítandók az egyháztágok s a költségvetés az egyházmegyei hatósághoz terjesztendő. Ha ily úton elegendő fedezet nem mutatkozik, a beszerzések elhalasztandók; a halaszthatlan építkezések fedezése céljából azonban a felsőbb hatóság feljogosítja az egyházközséget egy vagy több év tartamára, osztályba sorozás alapján rendkívüli adó kivetésére. A rendkívüli adó fizetésében résztvenni tartoznak azok is, kiknek sem illetőségök, sem állandó lakások nincsen ugyan azon egyházközségben, de abban vagy ahhoz csatolva ingatlannal vagy üzlettel bírnak. Az adókivetés ellen első sorban a presbyteriumhoz, 2-od sorban az egyházmegyéhez folyamodhatni s ennek határozata azonnal foganatosítandó; de ez ellen birtokon kívül 30 nap alatt az egyházkerülethez felebbezni lehet; ennek határozata véglegesen dönt. A kötelezettsége teljesítését konokul megtagadó ellen az esperesi hivatal által a behajtás iránt a polgári hatóságnál lépés teendő. A költségeloirányzat a presbyterium által kellő időben az esperesi hivatalhoz felterjesztendő. Az ezt megsürgetésre sem teljesítő egyházakba az esperes küldöttséget nevez ki, mely a költségeloirányzatot a presbyterium költségére elkészíti. A netalán előforduló ellenszegülés esetére az ily egyház felett megfelelő közege útján az egyházmegye és felfolyamodás esetén véglegesen az egyházkerület határoz. A díjlevél-változtatás, vagy új adózási rendszer, vagy nagyobb adókivetés az egyházközség elé terjesztendő, és ha azt az egyházközség elfogadta, az egyházmegye döntő ítélete alá bocsátandó, a mely ellen ha felebbezés van, végérvényesen a kerület dönt. A kivetett adó az egyháztágok adókönyvébe bejegyzendő; a fizetés azokban nyugtázandó. Lelkésztanító, énekvezér fizetését az egyház tagjaitól közvetlenül nem szedheti. Az év végével a gondnok számadását a presbyteriumhoz terjeszti, mely megvizsgálás után azt hitelesítő okmányával az espereshez beterjeszti, ki azt az egyházmegyei számszékhez átteszi. Az egyházi év végén túl maradt fizetések behajtását köteles a presbyterium a következő év oly szakában eszközölni, melyben a nép a fizetés teljesítésére a helyi viszonyok közt leginkább képes.

Im' ez rövid foglalata a kéz alatti törvényjavaslatnak.

Ha már kérdezzük, mert kérdeznünk kell, mi indította a bizottságot az egyházi törvények egyházi adózásról szóló részének ilyenmő átalakítására, a feleletet megtaláljuk az eléggé soványas indokolásban, melynek eszmemenete a következő. Mindenekelőtt előadatik, hogy a bizottság, munkálata elkészítése előtt tájékoztatól megszerezte a püspöki hivatalok útján

az ország különböző vidékein az egyes egyházakban az adózást illetőleg fennálló gyakorlatra vonatkozó adatokat s ezekből a bizottság meggyőződött arról, 1-ször hogy országszerte alig található két egyház, a melyben az adó magassága és annak kiszolgáltatási módozata egyforma volna, 2-or hogy az egyházközségek legnagyobb részében az adó vegyesen terményekben, szolgálmányokban és csak legkisebb részben készpénzben van megállapítva. Csakis egyes nagyobb városi községekben fordul elő kivételképen az, hogy az összes adó készpénzben rovatik ki, 3-or hogy az egyházi adónak alapja mindenütt bizonyos megszorításokkal a lélekszám, illetőleg a család, s hogy az egyházi adó kiválóan személyes természetű, vagyis a fejadó jellegével bír. E mellett azonban, különösen nagyobb városokban levő s rendszeren felsőbb tanintézeteket is fentartó egyházközségekben a tetemesb szükségek fedezésére a vagyonosabb egyháztágoknak bizonyos osztályokba sorozása s ezen osztályok szerint fokozatosan magasabb megadóztatása is gyakorlatba vétetett. Ezek alapján a bizottság arra a meggyőződésre jutott: 1-ör hogy minden egyházközségre egyformán alkalmazható adókulcsot és adózási rendszert megállapítani ma sem lehet, 2-or hogy azon gyakorlatot, a mely szerint az adó terményekben, szolgálmányokban és készpénzben vegyest róható le, megváltoztatni célszerűtlen, sőt az egyházközségek legnagyobb részében kivihetetlen volna, 3-or hogy azon elv, mely szerint az egyházi adó az egyház által az egyes egyháztág részére nyújtott előnyök és jogok fejében fizetendő személyes adó, tovább is fentartandó ugyan, azon egyházközségeknek azonban, a melyek szükségleteiket a minden egyháztágra vagyonosági különbség nélkül egyforma magasságban kivethető adóból fedezni nem képesek, meg kell adni azt a jogot, hogy a vagyonosabb egyháztágokat magasabb egyházi adóval róvhassák meg. E tervezetben az 1881-ik zsinati törvények rendelkezéseitől elvi eltérések tulajdonképen nem foglaltatnak, a főszóly arra van fektetve, hogy a fennálló gyakorlat alapján bizonyos intézkedések vétessenek fel a törvénybe s ez által adassék meg azoknak a pozitív törvény ereje, továbbá, hogy az egyházi vagyony-nyilvántartás, valamint az évi költségvetések szabatos elkészítése biztosíttassék, és végül a törvényben mondassék ki határozottan, hogy az egyháztágok hol, mily természetű egyházi kiadások fedezete céljából és mily mérvben róvhatók meg egyházi adóval. — Végül röviden elsorolja az indokolás az egyes §§. tartalmát, a felebbezésre nézve megjegyvezvén, hogy bár a felebbezési forumok lehetőleg nem szaporítandók, tekintve, hogy bizonyos körülmények között az egyházmegye határozata is sérelmes lehet, nem volt elzárható az út arra, hogy oly forum elé vitethessék végeldöntésre az ügy, mely már az érdekeltség minden lehetőségén kívül áll.

Az így indokaival együtt, — lapunk szűk terére is tekintettel, — lehetőleg röviden ismertetett javaslatra nézve, hadd tegyünk pár megjegyvezést.

Őszintén kimondjuk, hogy mi az egész javaslatot feleslegesnek, igazságtalannak s autonomiánkkaal ellenkezőnek tartjuk.

A mi benne a gyakorlat után az adó meghatározására, a vagyonykönyv és költségeloirányzatra vonatkozólag el van mondva, felesleges. Feleslegessé teszi pedig törvényünknek az egyházi adózásról szóló — mindezeket magában foglaló — része. A kivitel mindig szabályrendelet által és nem törvényben írandó körül, hiszen így mintákat is kellene a törvénybe bevenni, csak akkor lenne az útasítás tökéletes. Feles-

leges az egyházi közkormányzati költségek kötező voltának törvényben kimondása, illetőleg ismétlése, miután azok az egyházi törvény 5. §-ában benne foglaltatnak.

De a javaslat igazságtalan is. Igazságtalan a rendes és rendkívüli egyházi adókiivetés módozataira nézve. Hogy lehet állandó alapul felvenni a 16 éves egyháztagot, mely ha keres is, a legtöbb esetben szüleinek keres, s másfelől kihagyni azokat a rendes egyházi adó terhe alól, kik ott nem laknak, de fekvőséggel bírnak, épen akkor, midőn az ott nem lakó, de házzal bíró egyén ez alá bevonható? Nem vette észre a mélyen tisztelt bizottság, hogy e javaslata által saját háza előtt látszik seperni, s nem veszi észre, hogy meg van tagadva az általa ajánlt adózási rendszer által az, hogy a kinek több van, attól több is kéretik számon? De ki is merhetné azt állítani, hogy az, a mi az állami adó alapja, protestáns egyházban nem oly jogon lehet az egyházi adó alapja. Hiszen a protestáns szó fogalmához hozzá csatolta a gyakorlat az áldozatkészséget s ha a szegény népre tolják a nagyobb terhet a vagyonosak, mivel igazolják protestáns voltukat az anyagiak körül?!

De a javaslat végre a u t o n o m i á n k k a l e l l e n k e z ő is. Hol van az egyes egyházaknak — egyházegyetemünk alapjának — önrendelkezési joga, ha megszatatik, hogy ennyit és nem többet, így és nem másként vetheted ki. Azt vallom, hogy követelményeket formálhat az egyetem az egyes egyházak irányában; de hogy e követelményeket mily úton létesítse, no már ebbe protestáns elv szerint bizony senkinek semmi beleszólója. Az erkölcsi követelmény addig terjedhet, hogy anyaszült meztelenségében ne járjon senki; de hogy mily ruhát vegyen magára, azt hagyjuk egyéni ízlésére. A protestantismus elve szerint egyházunkban minden téren fejlődésnek kell lenni; a fejlődés az egyes egyházközsegekben indul az adózás terén is, minek annak útját állni akarni vasbéklyóval?! A mily igazságtalannak s autonomiánkkal ellenkezőnek tartanám az egyedül igazságos birtokaránylagos adózás végletekig kötelező kimondását, oly igazságtalannak s autonomiánkkal ellenkezőnek tartom a birtokaránylagos adózás felé fejlődés útját bezárni. Ne törődjünk mi azzal, hogy az egyes egyház miként valósítja nagy feladatát, csak valósítsa. A fensőbb egyházi hatóságnak a felebbezés folytán kezében az okos ellenőrzés, melylyel úgy a túlhajtást, mint a heverést megakadályozhatja. Bízunk az egyházakra, hogy osztályba sorozást alkalmazzanak-e, vagy birtokaránylag — természetesen egy véghatár megállapításával — s a legigazságosabb állami adó alapján vesse-e ki az adót; megtanítják őket saját körülményeik. A felebbezést pedig az egyházmegyén túl nem terjesztenénk. — Bölcs intézkedés fekszik a törvény 233. §-ában. Azt sem helyeseljük, hogy a javaslat a díjlevelek változtatása s új adózási rendszer behozatalára vonatkozó presbyteri javaslatot csak az esetben mondja az egyházmegye ítélete alá bocsátandónak, ha azt az egyházközség elfogadta. Hiszen izgatások folytán az egyházközség ellenmondhat. Megadandó a felelősséget emelő presbyteriumnak a felebbezési jog.

E—s.

Bizalmas figyelmeztetés az egyházi javak kezelőihez.

Huszonegy éve, hogy az egyházi téren, — bár különböző minőségben, — de szakadatlanul mozogok.

Ez idő alatt volt alkalmam az egyházak belügyeit tanulmányozni, s azon tapasztalatra jöttem, hogy egyházaink a megszokottságot követik, s az újabb kor vívmányait az anyagi téren felhasználni nem igyekeznek.

Most ez idő szerint két oly tárgyat leszek bátor szellőztetni, mely csekély véleményem szerint megérdemli a figyelmet.

Több egyházban volt szerencsém részint hivatalosan, részint más alkalommal megjelenni, s azon sajnos tapasztalatra jöttem, hogy sok egyház az összes vagyonát képviselő értékek megőrzésére szükséges, tűz- és feltörésmentes szekrény tartását feleslegesnek tartja.

Igaz, hogy egy ily szekrény beszerzése pénzbe kerül, de nem kerül-e pénzbe s több költségbe a netalán eltolvajlás, vagy megégés folytán elveszett, vagy megsemmisült okmányok — tetemes költséggel járó — hivatalos megsemmisítése.

Különösen kisebb helyeken, hol a kurátor hivatalos helyisége patiesfal nádtetőre, igazán megmagyarázhatlan közöny az, hogy az értékpapírok egy egyszerű asztalfiókban őriztetnek, mely helyek, s ezekben a tűzmentes szekrényt helyettesítő asztal — különösen száraz nyári időben a megsemmisülésnek minden perczen ki vannak téve.

Ha én lelkész s még inkább kurátor volnék, nem tudnék egy éjet sem nyugodtan átaludni, mert félnék, hogy egyházam összes vagyona egy nem várt perczen a tűz martaléka lehet, vagy rossz emberek kerítik birtokukba.

Ennélfogva nem volna szabad a tűzmentes szekrénynek, — melyben az anyakönyvek is elhelyezhetők lennének, — egyetlen egyházban sem hiányozni. Sőt az egyházkerületi közgyűlés teendője volna az egyes egyházakat ily szekrényeknek — s pedig záros határidőn — leendő beszerzésére hivatalosan szorítani.

Másik, mit csak röviden említek, különösen az annyira féltett s szeretett gyámintézetet illeti.

Legközelebb a debreczeni gyámintézetet ismerem, mely tetemes összeget kezel.

Mai időben már pénztárak, — s ide sorolom a gyámintézeteket is, — mert kölcsönadással foglalkoznak, — arra törekednek, hogy vagyonukat neveljék, neveljék pedig törvény engedte úton.

Nem volna-e célszerű egyes gyámintézeteknek kamatozó sorsjegyeket — melyek államilag biztosítvák — is vásárolni?! Ezzel szemben mondhatja valaki, hogy a nyereségen ezen az úton nehéz. Egyes ember ugyan a várakozásba beleunhat, de egy testület ily kifejezést komolyan nem használhat; tudunk reá példát, hogy pénztézet ily általam említett kamatozó sorsjeggyel 200,000 frtot nyert.

Nem volna-e jó egy, bár kisebb eshetőleges nyereségen a nyugdíjintézet részére? Azt hiszem, ha az bekövetkeznék, a nyugdíjintézet tagjai nagyot lélekzenének, s megtörténhetik, hogy egy nyereségen útján a további évdíjak fizetésétől egyszerűszen mindenkorra megszabadulnának.

Vegyük a mai pénzviszonyokat. Takarékpénztárak 4, legfeljebb 4 és $\frac{1}{2}$ % kamatot adnak; lehet, hogy a tőkét kölcsönzés útján 6%-on el lehet helyezni, de azon 2, illetve 1 és $\frac{1}{2}$ % veszteség nem fizetné-e ki magát egy bekövetkező nyereség által.

Isten mentsen, hogy a gyámintézet minden vagyonát ily értékpapírba fektesse, de hogy annak egy részét lehetne, sőt

véleményem szerint szükséges volna ily papírba fektetni, azt tőlem senki el nem vitathatja.

Felvettem az eszmét; tessék hozzá szólani.

Egy világi tanácsbíró.

Tárcza.

Tanári hivatalba beiktató beszéd.*)

Most midőn e két tanszékre megválasztott új tanárt üdvözlöm a főtiszt. egyházker. elnökségének nevében, és az általuk tanítandó tudományokat mérlegelem, figyelembe véve mindegyiknek nagyfonságát és horderejét; hogy az ó-szövegségi írásmagyarázat mily nagyjelentőségű theologiánkban, egész vallásrendszerünkben, és egyházi életünkre vonatkozólag mily nagy kihatású; a classica-litteratura viszont mily nagy mérvben képezi a valódi s igazi műveltségnek, a tudományosságának alapját, mennyi gonddal ápolgatott az e főiskola körében: azokra, úgy vélem, nem szükséges nekem történelmi adatokat sorolnom fel, azok nagyon ismeretesek. Szabad legyen azért a gymnasiumi tanár úrnak csak az egyik főtantárgyára, a német nyelvre vonatkozólag főiskolánk és egyházkerületünk életéből egy pár fejlődési mozzanatot felemlíteni.

A mult század második felében Mária Terézia és II. József uralkodásaik alatt jöttek ugyan helytartósági erős rendelet, hogy a német nyelvet tanítani kell e főiskolában, mindamelllett az a kötelezett tárgyak közé sem a gymnasiumban, sem a felsőbb osztályokban föl nem vétetett, csak facultativvá tették, és tanításáról úgy volt gondoskodva, hogy vagy nyelvmestereket tartottak, vagy pedig a végzettek közül alkalmas egyéneket bíztak meg e nyelvnek tanításával; és úgy látszik, hogy a tanításnál a gyakorlati készség és ügyesség elsajátítására helyezték a súlyt. A nyelvmesterek megválasztásában azonban nem igen volt szerencsés a főiskola, mert még az egyházker. jegyzőkönyvek is telve vannak panaszszal, hogy mily kevés eredménye van a német nyelv tanításának! Nagy volt tehát az öröm 1802. évben, midőn a főgondnok — Péchy Imre jelentette az egyházkerületi gyűlésen, hogy talált ő egy Moor nevezetű Prussiából származott egyént, ki, úgy véli, emberül meg fog felelni hivatalának, hanem ez a prussiai ember nem is elégszik meg az eddigi 200 p. frittal, melyet a német nyelv tanításáért Debreczen város adott; elhatározta azért az egyházkerület, hogy fizetése 450 frt legyen, útiköltségül 43 frt szavaztatott meg; egyszersmind fölhívatott a Curatoratus, hogy magántanítványokat is szerezzen az új professornak. Moor professor sem igen felelt meg emberül feladatának, mert az 1810. áprilisi egyházker. gyűlés azt határozza el, hogy a német nyelv grammatika szerint taníttassék, nem úgy mint eddig.

1816. nov. 8-án az álmosdi mixta deputatio állapítja meg, hogy a 2-ik esztendő diákoknak naponként a 4-ik órán a német nyelvet tanítsa a praeses; kik pedig németül tudnak, a rajzolás tanulására útasíttassanak; épen ez van rendelve a 3-ik éves deákoknak is. De ez már 1818-ban megváltozik, és

*) Részlet Sass Béla és Nagy Zsigmond főiskolai tanárok f. évi február 21-én tartott tanári székfoglaló értekezésök elhangzása után mondott beiktató beszédéből.

csak az első évre tétetik a német nyelvnek tanítása, oly czél tűzvetvén ki, hogy az illető tanulókat annyira kell vinni, miszerint a könyvek megértésére képesítve legyenek.

1828-ban az mondatott ki, hogy nagyobb rectoriára nem mehet, ki németül és francziául nem tud.

Majd azt látjuk, hogy a német nyelv mint tantárgy az I-ső és II-od éves, sőt 3-ad éves bölcészeti hallgatóknak adott elő; a gymnasiumban pedig az 1825/6. iskolai évben tétetik rendes tárggyá a grammatisták 3-ik osztályában, és érdekes, hogy az első nyilvános köztanító, ki a német nyelv tanítását osztályában megkezdte, Fésős András esküdt deák, ki később mint debreczeni lelkész és egyházker. főjegyző nagy befolyást gyakorolt főiskolánkban az egész tanrendszer fejlesztésére. — Aldott legyen emlékezete a derék férfiúnak és lelkésznek, kinek emlékét két fényes és nagy egyház, a debreczeni és szatmári, őrizi egész kegyelettel! Hogy a német nyelv tanításának mi volt további története főiskolánkban, az a gymnasiumunk szervezésével van szoros kapcsolatban, mely már nagyon ismeretes.

Tóth Sámuel.

Az egyházi szónok hangjáról.

(Folytatás.)

Ha a jelen perczen hallgatóim közt amerikai származású lenne, nem venné rossz néven tőlem, hogy figyelmét e megjegyzésre hívom fel. Más embereknek az a visszatartó rossz szokása van, hogy az „r“ betűt nem mondja ki; az ilyen szokás „loppant káros és botlányos, loppant andalító és meglovást érdemlő“. Hébe-korba kerül olyan atyánkfia is, ki oly kiváló szerencsés, hogy igen megnyerő, kellemes selypítő hangja van. Ez talán még a legkisebb baj, ha az az atyafi maga is kicsiny és megnyerő külsejű, de egyáltalában nem való annak, a ki férfiaságra és erőteljességre törekszik. Alig tudom magamnak elképzelni Illyést, a mint Akhához selyp hangon beszél, vagy Pált, a mint az Areopáguson kecsesen cseveg. Lehet valaki előadásában kiváló hév, ha gyöngéd könydús pillantásai s hebegő beszédmodora van is; sőt tovább menve, megengedjük, hogy a hol ez mély érzelem kifejezése, fölséges is lehet; csak hogy keveseknél természet adománya ez s legtöbbszörre tulságos szabadsággal használják: egyszerű, szükségtelen Önöknek utánózni őket. Beszéljenek úgy, a hogy a kiképezett természet beszélni engedi, s jól fognak beszélni, de kiművelt, nem pedig nyers, durva, míveletlen természet legyen az. Demosthenes, mint Önök jól tudják, végtelen sokat bajlódott hangjával, és Ciceró, ki gyenge szervezettel bírt, sok ideig utazott Görögországban, hogy ez által javítsa beszédmodorát. Nekünk sokkal magasztosabb előadási tárgyaink vannak, ne legyen azért kisebb becsűgyünk kitűnni azok előadásában. „Foszsztatok meg engem bármi mástól“, — mondja Nazianzi Gergely, — „csak ékesszólásomat hagyjátok meg, és sohasem fogom megbánni az utazást, melyet annak tanulmányozása végett tettem“.

Beszéljenek mindig úgy, hogy mindenki meghallhassa. Ismerek olyan embert, a ki két mázsát nyom, s hangja elhallatszanék egy félmérföldnyire is, ha akarná, s mégis oly kiállhatatlan lomha, hogy kicsinyded működési terén a karzat első székében is alig hallják, mit beszél. Mit ér az olyan hitszónok, kinek szavát hallgatói nem hallhat-

ják. A szerénység azt diktálná, hogy a hangtalan ember adjon helyet másoknak, kik hivatottabbak nálánál arra, hogy a mennyei király izenetét a népnek tudtára adják. Némely ember elég hangosan beszél, de nem elég érthetően; egyik szava eltemeti a másikat, békatánczot járnak, vagy egyik elbuktatja a másikat. — Az érthető kimondás sokkal fontosabb, mint a hangerő. Minden szónak meg kell adni a kimondására szükséges időt, nem kell derekát törni hevőkben, vagy lábszáraival elszaladni sietségökben. Kiállhatatlan az is, ha egy természetes embert motyogni és susogni hallunk, noha tudója elég erős lenne a leghangosabb beszédre, de másfelől ha folyton harsány hangon kiabál is valaki, nem lehet jól érteni, ha meg nem tartja az egyes szók kimondásánál a kellő szünetet. Nagyon vontatva beszélni megint csak nyomorúság s az eleven eszű hallgatókat a borzadálynak nevezett betegségbe ejti. Lehetetlen hallgatni olyan embert, ki egy óra alatt mászik el egy negyedmérföldnyire. Egy szó ma és egy szó holnap, egy neme a lassú tűzhalálnak, melyet csak a vértanúk tudnának kiállani. Tulságos sebes beszéd, nekidühödés s a legvégső határokig menő tombolás szintúgy menthetetlen; nincs és nem is lehet hatással, csakis a hülyékre, mivel zürzavarrá forgatja össze a szavak rendjét, melynek hadsereghez kellene hasonlítani s a legerőszakosabb módon hanghullámokba fúlasztja az értelmet. Nem egyszer hall az ember oly érthetetlenül hadaró, neki dühösödött szónokot is, a kit rohamai oly hangzavarba sodornak, hogy kevés híján ráillenek Lucanus sorai:

„... szózata... kevert morogással
Emberi hangoktól elütőn kezdett kavargogni.
Összevegyült itt ebesaholás és farkasüvöltés;
Most mint réműletes kuvik, és éjjeli bagoly sír;
Mint fenevad vijjog, mint kígyó nyelve süvöltöz;
Majd hallasz köveken megtört hullám zokogását,
Most erdő-zugást, majd tört felleg dörögését...
Egy szájból százféle zsvajj.*)

Oly nagy büntetés, a mit kétszer nem lehetne kiállani, hallgatni egy oly atyafit, ki a perspiratiót (izzadás) összezavarja az inspiratióval (ihlet), s vágat mint az a neki vadult ló, melynek lódarázs bujt orrába, míglen lélekzete eláll s szünetet kell tartania, hogy tudóját újra megtöltse; ezen rossz szokásnak egy beszédben többszörös ismétlődése nem ritkaság ugyan, de igen boszantó. Igyekezzenek mihamar elejét venni azon huhogásszerű lihegésnek is, mely inkább ébreszt szánalmat a lelkeszakadtából beszélő szónok, mint érdeklődést a fejtegetett tárgy iránt. Hallgatóknak észre sem kellene venni, hogy Önök lélekzete is vesznek, a lélekzésnek oly észrevétel nélkül kellene történni, mint a vérkeringésnek. Nem is illik engedni, hogy a lélekzés, mely csupán csak állati működés, fennakadást okozzon az előadásban.

Rendes prédikálásnál rendes körülmények közt soh'se erőltessék tulságosan hangjokat. Van itt most két vagy három oly komoly gondolkozású férfi, a kik csaknem szétszakadnak a szükségtelen kiabálástól; szegény tüdejüket ingerlik s ádámcsutkájakat gyúladásba ejtik a heves lármázással, mitől, úgy látszik, nem tudják magokat megtartóztatni. Most is egészen helyes ugyan, hogy „kiálts hangosan s ne kíméld“, de „ne csinálj magadnak bajt“, azt mondja az apostoli intés. Ha felényi hanggal megérthetik

*) Baksai Sándor Lucanus-fordításából VI. ének 685—693. sor némi változtatással.

hallgatóik, hogy mit beszélnek: jó lesz eltenni a felesleges erőből jobb időkre, a mikor több szükség lesz rá. „Ne pazarolj, de ne is fősvénykedjél“, itt épügy alkalmazható, mint bárhol másutt. Kissé gazdálkodni kell hangjuknak ezen tulságos nagy terjedelmével. Ne okozzanak hallgatóknak fejfájást, mikor szívfájdalmat is okozhatnak; elejét akarják venni annak, hogy ültökben elszenderedjenek: gondolják meg, hogy azért nem szükséges fülök dobhártyáját szétrepezteni. „Az Ur nincs a szélben“. A mennydörgés még nem villámlás. Nem igaz az, hogy annál jobban hall az ember, mennél nagyobb a lárma, sőt a nagy lárma megsiketíti a fület, hangvisszaverődést, visszhangot támaszt s erősen csökkenti a beszéd hatását. Alkalmazzák hangjukat a hallgatóságához. Mikor kétezer hallgatójuk van, nyomjanak meg minden billentyűt, hadd szóljon teljes erejéből, de ne tegyék ezt olyan teremben, a hol összevissza 20 vagy 30 hallgatójuk van. Én mikor valahová prédikálni megyek, mihelyt belépek, első gondom, hogy kiszámítsam, milyen hang szükséges ahhoz, hogy betöltse azt, s néhány mondat után már tudom, milyennek kell lenni az alaphangnak. Ha a templom leghátulsó részén levő emberek hallják, mit beszélnek, s ha veszik észre, hogy azok követik az Önök gondolatmenetét: biztosak lehetnek benne, hogy ezek a közelebb ülők meghallották s nem kell tovább erőlködni, sőt talán valamivel kisebb hang is elég lesz — vigyázzanak és lássanak!

Spurgeon után angolból

Dézsai Lajos.

(Folyt. köv.)

Irodalom.

Német olvasó és gyakorló könyve. II. rész a reáliskola II. és a gymnasium IV. osztálya számára; III. rész a reáliskola III. és a gymnasium V. osztálya számára. Irta Zimmermann Gyula. Debreczen. 1891. Harmathy P. kiadása. Ára a II. résznek 1 frt. a III. résznek 1 frt 20 kr.

E két munka kiegészítésül szolgál szerzőnek még 1887-ben megjelent, s e lapokban is ismertetett jeles Német nyelvtanához, és az ugyanakkor megjelent Olvasó és gyakorló könyve I. részéhez. Szerzőt e munkák szerkesztésében is alapjában ugyanazon didaktikai elvek vezérlik, melyeket az I. részben oly szép sikerrel keresztül vitt. A nyelvnek összefüggő olvasmányokon való tanítása, az elsajátítandó nyelvtani anyagnak az olvasmányokból való elvonása, a nyelvtani kategoriáknak, főleg az anyanyelvtől elütő sajátosságoknak minduntalan feltüntetése és gyakorlása már az I. résznek is szerencsés tulajdonai, s nem kis mértékben segítik elő a könnyű sikeres haladást s a nyelv alapos értését. De újabban jó német gyakorló könyvektől többet is várunk. Elvárjuk ugyanis, hogy a növendék azon szó- és mondatkincsesel, mely tudása körébe esik, a nyelvnek szóban és írásban való kezelésére segítsék. E gyakorlati cél felé látunk egy pár igen szerencsés lépést a fent jelzett két műben. — Egyik czélszerű s igen hasznos újítás az, hogy minden olvasmányt magának az olvasmánynak phrasaisából alkotott, kérdések és feleletekbe foglalt beszédgyakorlat követ. Ez eljárás míg egyfelől az olvasmány nyelvi anyagának elsajátítását biztosítja, másfelől a gondolatoknak többféle mondatokban való kifejezésére is képesít, szóval beszélni tanít. Az olvasmány feldolgozásának azonban van még szerintünk egy mozzanata, melynek helyes logikai tanításmenet szempontjából a beszédgyakorlatokat meg kell előznie. E mozzanatot ajánljuk szerző figyelmébe, s hiszszük, hogy különben is kitűnő gyakorló könyveinek nagy hasznukra válhatnak. Ez pedig

abban állana, hogy a német olvasmányoknak a magyartól elütő, s nem egy könnyen kombinálható szófüzéssel alkotott phrasisai helyes magyar fordításukkal az olvasmány és beszédgyakorlatok közé jussanak, hogy így az egyes szót ne magában, hanem mondatbeli szerepében, egész gondolatot kifejező mivoltában tanulja meg a növendék. Így például ezen mondatban: „das Pferd nahte sich dem Throne des Zeus“ a „nahen“ ige nézve a tanuló a szótártól legfeljebb ennyit tanul meg: sich nahen = közeledni s még ezzel alkalomadtával kevésre megy. De ha az olvasmány után az egész phrasist fordításával „sich jemandem, vagy einem Orte nahen = valakihez vagy valamihez közeledni“ maga előtt látja s emlékébe vési, a nyelv gyakorlati használatában könnyen és gyorsan boldogul, s a mi legfőbb, nyelvérzékre tesz szert.

A „bieten“ szó magában = ajánlani, ígérni; „jemandem Trotz bieten = valakivel dacolni: a szó magában olyan, a milyen értésre vezet; a phrasis helyesen fordítani s beszélni tanít. Ismerem az ellenvetést, hogy mindezek a nyelvtanokban a mellékevek s ige vonzatánál tárgyalják, s jó részben példák gyanánt tündökölnék. Csakhogy az a bajok, hogy ott holt kincsként szerepelnek, míg az olvasmányban, mint annak organikus részei, elevenséget nyernek: itt van tehát helye felhasználásuknak s begyakorlásuknak. Másik szerencsésen keresztülvitt gondolata szerzőnek a gyakorló könyvek szótárainak összeállításában nyilvánul. A II. részben az I. és II. résznek, a III. részben pedig mind a három gyakorló könyvnek összes szókincsét megtaláljuk a könyvek végéhez függesztett, nagy gondal készült német-magyar és magyar-német szótárakban. Ez összeállítás nemcsak azért előnyös, mert az előző évi tananyag összes szókincsét evidenciában tartja, hanem azért is czélszerű, mert a tanulóknak a nyelvben tett előhaladására tájékoztatást nyújt, az előfordult, de elfeledett szókra könnyedén emlékeztet, az elsajátítottakat még jobban biztosítja.

Ki kell emelnünk szerzőnek tapintatos eljárását az olvasmányok megválasztásában. Mindkét könyv bőségesen tartalmaz prózai és verses olvasmányokat, de csakis a kisebb prózai és verses műfajok köréből. S ez nagyon helyesen van így, mert nagyobb irodalmi műfajok vagy ezekből vett szemelvények a tanítás ezen fokán, III. IV. s V-ik osztályban, tárgyi és nyelvi nehézségeiknél fogva a nyelv elsajátítását, mi elvégre is főczél, inkább hátráltatják, mint elősegítik.

Az olvasmányokból elsajátított nyelvi anyag reprodukálására nézve hasznos szolgálatot teljesítenek a közbeszótt könnyebb magyar összefüggő szövegek, melyek helyes magyarsággal s lehetőleg úgy vannak szerkesztve, hogy a rájuk vonatkozó nyelvtani anyag begyakorlására hathatósan rászolgáljanak. Sajtóhibákat nem igen észleltünk. A II-ik rész előszavának utolsó mondatában „részesíteni fogják“ helyett a magyar szórend „fogják részesíteni“-t követel.

A könyvek külső kiállításáról kell még megemlékeznünk, mely tekintetben szerző az iskolai egészségügy követelményeit sem téveszti szem elől. Meg vagyunk elégedve a papir színével. — a sárgás szín szakértők szerint nem szemrontó, — de a minősége jobb is lehetne. E csekély hiányt bőven kárpótolják: a szép tiszta nyomás, a ritka sorok s a ciceróbetűk.

Mindent összevéve, szerző olvasó- és gyakorlókönyvei a német nyelv tanítását nagy mértékben könnyítik, pontos és lelkiismeretes tanítással a nyelv gyakorlati elsajátítását lehe-

tővé teszik, s ezidőszerint a legjobb és leghasználhatóbb kézikönyvek közé sorozhatók.

Sinka Sándor.

Alkalmi egyházi beszédek. (V füzet.) Irta Révész Imre. Kiadta Révész Kálmán, a pápai ev. ref. theol. akad. ny. r. tanára. Budapest, 1890. Kókai Lajos tulajdona. Bolti ára 1 frt 40 kr.

A fiú kegyelet teljesen közkincsé tette tehát Révész Imre hátrahagyott egyházi beszédeit, midőn ez utolsó füzetel befejezte a csak pár évvel ezelőtt megkezdett munkát. Van ezen füzetben 13 alkalmi egyházi beszéd, melyek mind egy-egy gyöngyszem homilétikai irodalmunk nagy tengervizében. Rendkívül emeli e kötet tartalmát a két utolsó beszéd, nevezetesen azon téli tanítás, melyet Révész Imre 1881. február 13-án, halála napján mondott, továbbá azon székfoglaló egyházi beszéd, melylyel Debreczenben lelkészi hivatalát elfoglalta. Ez epilóg és prologban is ott van előttünk Révész Imre egész egyénisége, az a hatalmas nagy alak, ki rendületlenül tudott az ige fegyvereivel is küzdeni egyházának igazaiért. Fogadja elismerésünket a fiú, ki mikor atyjának sírja fölött, e beszédkötetek kiadásával felgyújtotta a kegyelet tüzét, egyszersmind egyházunk templomaiban is fénylő világosságot terjesztett szét.

1. Mi fűzi a távozó lelkipásztort továbbra is gyülekezetéhez? Búcsú-beszéd a nagy-kanizsai ev. ref. gyülekezettől. — 2. Beköszöntő egyházi beszéd. Irta mindkettőt Jávory Nándor, ev. ref. lelkész, néhány évvel ezelőtt debreczeni theologiai akadémiánk jónövű növendéke, ki nagy-kanizsai missiói állomásáról mostanában a somogy-viszlói ev. ref. egyház lelkészeül hívatott meg. A beszédek ára külön-külön 15 kr. s az előbbinek tiszta jövedelme a nagy-kanizsai ev. ref. missiói egyház templom-alaptökéjéhez csatoltatik, a másodiké pedig az újonnan elfoglalt gyülekezet templomában felállítani szándékolt orgonára fordítatik. Mindenik beszéd mellett elő- és utó-imádság is áll. A búcsú-beszédben azt a tételt fejtegeti szerző, hogy a távozó lelkipásztort továbbra is I) az emlékezet, II) a könyörgés, III) az öröm fűzi gyülekezetéhez. A beköszöntő egyházi beszéd pedig azt fejtegeti, hogy a lelkész nem az emberek, hanem a gyülekezet lelki életének szolgálja, vagyis Isten követe, s tiszte I) az ige hirdetésben, II) papi példás életében áll. Mindkét beszéd a lelkészi hivatal szent kötelességei iránti lángoló szeretetről, tiszta hamisítatlan evangéliumi hitről tesz tanúbizonyságot. Az imádságok is, egyszerű keresetlen hangjukkal, Isten trónja előtt megalázkodó érzelemről tanúskodnak. A nemes czélra tekintettel is ajánljuk az érdeemes ifjú szerző e füzeit megérdemelt figyelembe. Megrendelhetők szerzőnél Somogy-Viszlóban, u. p. Somogy-Apáti per Szigetvár.

Gyakorlati biblia magyarázat. Szerkeszti és kiadja Garzó Gyula békés-gyomai ev. ref. lelkész. Előfizetési ára egész évre 4 frt. Békés-Gyoma, 1891. A szerkesztő tulajdona.

Évről-évre többször megemlékezünk Garzó Gyula barátunk e rendkívül fontos, magas érdekeket szolgáló vállalatáról, melynek szerkesztéséhez, jól tudjuk, a bibliában való alapos jártasság, törhetetlen munkakedv, nagy áldozat-

készség s valóban férfias kitartás szükségeltetik. Évről-évre örömmel üdvözlünk e folyóirat egyes füzeteit, s most, mikor az, a mi lapunkkal egyidejűleg, fennállásának második évtizedébe lép-tt: Istennek minden áldását kérjük a szerző nemes munkájára, hogy legyen neki ereje, mint eddig mindig tette, folyton fokozódott értéket adni vállalatának. Emeli e füzetek értékét azon inkább külsőleges körülmény is, hogy a szerkesztő az eddigi szép és jó papírost még szebbel és erősebbel cserélte föl. Az előttünk fekvő január-februári füzetben F. Varga Lajos, a vállalat e szorgalmas, tehetséges, szép lelkű és tollú munkatársa a galicziabeliekhez írott levél magyarázatát kezdi meg, 12 magyarázatban elmenvén a III. rész 22. verséig. Nagyon melegen ajánljuk e vállalatot lelkésztársaink s általában a gyakorlati bibliamagyarázat iránt érdeklődő hitfeleink szíves figyelmébe.

Téli Ujság. Miután e vallásos néplap minden eddig megjelent számait jeleztük, teljesség szempontjából fölemeljük, hogy a 13 ik számmal bevégeződött e kis lap 12-ik évfolyama is. E szám tartalma: „Az özvegy“ című költemény Csécsi Imrétől, mellette szép képpel. Egy cikk a múlt év történetét írja le egyházi szempontból. A tárczában ugyancsak Csécsi Imre, „Egy új tékozló“ című, a 12-ik számban megkezdett beszélyét végzi be. Végül vegyes közlemények állanak. A kitünő érzékkel, helyes tapintattal szerkesztett kis lap milyen tisztelt szerkesztőjének, többszörös elismerő nyilatkozataink után most csak annyit ize-nünk: „A jövő évi viszontlátásig!“

Jubileumi emlékkönyv. A dunántúli ev. ref. egyházkerület világi főjegyzője Beöthy Zsigmond, felszázados egyházi hivataloskodása alkalmából Sz.-Fehérvárott 1890. évi augusztus 17-ik napján rendezett ünnepély részleteiből összeállította és kiadta Vályi Lajos egyházkerületi főjegyző s esperes. Pápán, 1890. Magában foglalja ez értékes füzet az ünnepély alkalmával mondott egyházi beszédet, továbbá mindazon számos egyházi és világi férfiak, küldöttségek, testületek által mondott beszédeket, az ünnepelt által ezekre adott válaszokat, továbbá az ünnepelthez érkezett táviratokat, melyek e napon mind, egy egyházunk érdekeiben annyi éveken át szolgált nagyérdemű világi úr egyháziasságára voltak hivatva világot vetni. A díszes kiállítású füzet élén az ünnepeltnek jól talált, bár kissé homályos kivitelű arcképe áll.

Magyar írók élete és munkái. Idős Szinyeyi Józsefnek e hatalmas művéből az I. kötet 7-ik füzete érkezett hozzánk a Bersényi-Bocsor nevekkel. Legtöbb magyar író e füzetben a Berzeviczy (14), a Bessenyei (9), a Bethlen (25) és a Bezeredy (12) családokból találunk. Jelegleg élő, vagy mostanában elhalt protestáns egyházi és iskolai íróink közül Bierbrunner Gusztáv, Bihari Imre, Bihari Péter és Biki Károly neveivel találkozunk e füzetben. Egy-egy füzet ára 50 kr. Kiadja Hornyánszki Viktor Budapesten. Ismételtén ajánljuk.

Somogyi Péter fogsága. Kép a protestantismusnak Oláh Miklós esztergomi érsek alatt szenvedett

üldöztetése idejéből Irta Stromp László theol. akad. m. tanár. Pozsony. A szerző sajátja. Ára 1 frt. Kapható szerzőnél Pozsonyban, a theol. akadémián. Gondoskodunk részletes ismertetéséről.

Különfélék.

Egyházkerületi tanügyi bizottsági gyűlés. Tiszántúli egyházkerületünk tanügyi bizottsági gyűlése jövő áprilishó 4-én fog tartatni a debreczeni főiskola tanári gyűléstermében. Főtárgyai a megürült bölcsészeti tanszék betöltésére vonatkozó előintézkedések megtétele és a görög nyelvnek egyházkerületünk gymnasiumaiban taníttatása felőli véleményadás leendene. — Egyházkerületi tavaszi közgyűlésünk vagy április 27-én, vagy pünköst csonka hetében veszi kezdetét. Végleges megállapodás e kérdésben még nem történt, csak az a bizonyos, hogy április 27-ike előtt a közgyűlés nem fog elkezdődni.

Irodalmi társaságunk vallásos felolvasásai igen szép sikerrel folynak tovább. Febr. 26-án Petri Elek theol. tanár olvasott fel ily címen: „A vallás szerepe a mindennapi életben“. Közönség gyönyörű és oly számos, hogy a deák-téri nagy dísztermet zsúfolásig megtöltötte. A felolvasás igazán vallásos és építő volt, párosulva azzal a ritka szép és szívbe mászó előadással, mely Petrinek különös adománya. A közönség meghatottan, templomi áhítattal, látható gyönyörködéssel hallgatta s a végén lelkesen megéljenezte és megtapsolta a felolvasót, kinek teljesen sikerült eltalálni az ily művelt közönséghez szó-lás legalkalmasabb hangját, mely középhang a tudományos értekezés és a papos predikálás között. A theologus erős hitével, a tudós biztos tárgyismeretével, az avatott szónok lendületes nyelvén tudott szólni fejhez és szívhez, észhez és kedélyhez. S ha az első előadást gazdag ismeretközlés, a másodikat becses ismeretközlés és építő irányzat tették értékessé, a Petri felolvasásának abban volt kiváló ereje, hogy tanított és épített, oktatótt és hitet erősített egyaránt. A vallás szerepét jellegzetes vonásokban tüntette fel a családban, a házi és iskolai nevelésben, a társadalmi életben stb., mindenütt azon vezérelvet emelve ki: a vallás az élet sava, kovásza és megszentelő ereje. — F. hó 5-én Kenessey Béla olvasott fel „Női jellemképek a bibliából“ cím alatt. A deák-téri nagy termet zsúfolásig megtöltötte a nagy számú és felette díszes közönség, melynél, mint a fokozódó érdeklődés mutatja, valóságos lelki szükségét elé-gítenek ki a vallásos felolvasások. A felolvasó derekasan megfelelt a hozzá kötött nem csekély várakozásnak. Választékos nyelven, jellemzetes vonásokkal, itt egész képet festve, ott pár plasztikus vonással kidomborítva tüntette fel szentkönyvünk női alakjait, a maguk erényeivel és gyengeségeivel, rokon- és ellenszenves jellemükkel. A szentírás az élet könyve, női alakjai is az életet tükrözik vissza a maga fény- és árnyoldalaival: ez volt a felolvasás alaphangja. Éva, Sára, Rebeka, Lea és Rákhel, Debora és Jette leánya, Jáhel és Jezabel, Delila és Sulamit az ótestamentumból, Mária, Erzsébet, Anna, Mártha és Mária, Mária Magdolna, Thabita stb. az újtestamentumból mintegy megelevenültek lelki szemünk előtt, ezekben a szak-tudós biztos tárgyismeretével, a gyakorlott író könnyedségével készített mesteri jellemzésekben. A közönség feszült figyelem-mel, helyenként visszafojtott lélekzettel hallgatta a szép ki-dolgozású felolvasást, melynek végeztével lelkes éljenzésben

és tapsban tört ki. Jövő esütörtökön Szabó Aladár fog felolvasást tartani. (Prot. Egyh. és Isk. Lap).

A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság pénzügyi bizottsága f. hó 18-án d. u. 6 órakor, az igazgató választmány pedig f. é. áprilishó 6-án d. e. 10 órakor fog gyűlést tartani. Az évi rendes közgyűlés áprilishó 6-án d. u. 5 órakor lesz a budapesti ev. ref. főgymnasium Lónyai-utcai épülete dísztermében. Budapest, 1891. márczius 10. Kenessey Béla.

Egyházmegyei közgyűlés. A debreczeni ev. reform. egyházmegye f. évi tavaszi közgyűlése áprilishó 7-ik napján d. e. 9 órakor kezdődött a debreczeni egyház tanácstermében; ugyanazon nap délután bírósági ülés, ápr. 6-án délelőtt tanügyi bizottsági gyűlés, délután pedig előértekezlet fog ugyanott tartatni.

Uj magyar református hittudor. Főiskolánk theol. akadémiájának ifjú tanárát, Erdős József barátunkat s általa theologiai akadémiánkat igen szép kitüntetés érte. Nevezetesen a bécsi evang. theologiai fakultás hittudori kara „ob eruditionem scribendo et docendo comprobatam“ hittudorsággal ruházta fel. Tudori munkájának címe: „Biblisch-theologische Analyse des Römerbriefs.“ Melegen gratulálunk szeretett kartársunknak s barátunknak e szép kitüntetésért, mely annyival kedvesebb előttünk, mert azzal a mi, folyton lelkiismeretes munkában foglalkozó, de minden dolgát zajtalan szerénységben végző barátunk a szó szoros értelmében meglepett bennünket is, kik pedig szívéhez egészen közelállóknak tudjuk magunkat. Szép e kitüntetés azért, mert oly téren szerzetett, az exegetica theologia terén, melyen oly kevés nálunk a valódi szak tudós, s azért is, mert magyar ref. lelkészeink és hittanáraink közt egyedül Kovács Ödön és most már ő a hittudorok. Ballagi Mór, Heissler József, Csécsi Miklós és Márk Ferencz bölcsészettudorok levén. Isten tartsa meg az ifjú hittudort nagyon-nagyon sok éven át a theologiai tudományosság felvirágoztatására. Baráti szeretetünk, kartársi becsülésünk kíséri őt tanári működésében s a doktori baretummal fején. — Tudori pályaművét ismertetni fogjuk.

A Vallásos iratokat terjesztő londoni Társaság magyarországi főügynöke, König Rudolf lelkész úr 28 évi Magyarországon való működése, s általában a vallásos iratok terjesztése munkájában 50 évi buzgó fáradozása után, mint hozzánk írt levelében tudatja, nyugalomba vonul s Berlin mellett Potsdamban telepedik le. Erősen megtámadott egészségi állapota kényszeríti őt e lépés megtételére. Mi König úrban egy valódi keresztyén jellemet, Krisztus országának terjedéseért fáradhatatlan buzgalommal működött férfiút ismertünk, kinek rokonszenves egyénisége tette főleg kedvelté előttünk azt a munkát, a népies vallásos iratok terjesztésének ügyét, melyben ő magyar protestáns egyházunk javára csaknem három évtizeden keresztül buzgott. Isten áldása legyen a nemes lelkű férfiún és anyagi jóságú nejen. Tiszteletünk, becsülésünk követi őt távoli hazájába is, hol a jól megérdemelt pihenés adja vissza teljes erejét. König úr utódául a londoni Társaság Gladischefsky Károlyt, a budapesti német ref. egyház jeles ifjú lelkészét nevezte ki. Nevezett lelkész úr, ki előkelő családból, — atyja nyugalomba vonult titkos tanácsos, — 1862-ben Berlinben született s így most élete 29-ik évében van, theologiai tanulmányait Berlinben, Erlangenben és Bonnban végezte, végezte

pedig oly szép sikerrel, hogy Bonnban egy latin nyelvű pályamunkájával a legnagyobb egyetemi és állami jutalmat nyerte el, — nevezett lelkész úr 1886 óta tartózkodik Budapesten, hova ekkor König Rudolf úr titkára gyanánt jött; 1888 óta König úr helyén a budapesti német ref. egyház lelkésze, ki mint ilyen Budapest egyházi köreiben, mint szónok és kellemes társadalmi alak, igen jó névnek örvend, kiről annak idejében többek közt azt is olvastuk, hogy a néhai Rudolf trónörökös fölött általa tartott gyászisteniszteleten Ő Felsége is megjelent. Gladischefsky barátunk, kihez lapunk szerkesztőjét egy németországi egyetemi ifjúsági egyletnek, a Wingolfnak kötelei mellett, őszinte rokonszeny és igaz barátság is kötnek, Budapesten léte óta már megtanulta a magyar nyelvet, ez által is képebbé akarván tenni magát arra, hogy fővárosunkban az ige fegyverével hatni tudjon. Üdvözljük őt, a vallásos iratok hazánkban való terjesztésének nagy munkájában. Legyen áldás életén, működésén! Találja meg munkájához a viszonyainkkal legjobban ismerős erőket, s az áldásos siker nem fog elmaradni.

Virághullás. Őszinte részvételt vettük a következő gyász hírt, mely Biki Károly györgyteleki lelkészt érte: „Biki Károly és neje Bánky Karolin fájdalomtól megtörve jelentik — gyermekeik: Kornélia és Andor, a nagyszülék: Biki Ferencz és Hegedűs Mária, mint szintén a rokonok nevében is, az imáadásig szeretett gyermeknek, testvérnek és rokonnak, már néhai Biki Ilonkának f. hó 11-ikén esteli hét órakor, négy heti súlyos szenvedés után, életének 15-ik évében történt elhunytát“. A drága halott földi részei f. hó 13-ikán délután 3 órakor adattak át az anyaföldnek. — Nem tudunk a mi tisztelt és szeretett barátunk számára vigasztaló szavakat felhozni, csak el tudjuk gondolni a sebzett szülei szívek mély fájdalmát, a fejlődés tavaszára eljutott édes leányka sötét koporsója felett. Ki nemes szíve annyi nemes érzelmét adta már át embertársainak; ki a hit szavával annyi fájó könyvet fel tudott már száritani: találjon az vigasztalást maga és hű felesége, a gyászoló édes anya fájdalmára is az embertársak őszinte részvételében és hitünk örök Fejedelmének vigasztalással biztató tudományában. Kire pedig a virulni kezdő tavasz lágy szellői borították rá a hideg tél sötét leplét: aludjék az édes gyermek angyalálmokat. Emlékezetét őrzik övéi.

Nyilatkozat. Miután Bencsik István esperes és Ferenczy Gyula lelkész között a „Debreczeni Protestáns Lap“-ban és a „Közpapok Lapja“-ban lefolyt éles polemiaira vonatkozólag kétségtelen bizonyítékát bírjuk azon általunk is óhajtott felvilágosításnak, melyszerint Bencsik István esperes úr a „fatálisabb historiakat“ sem Ferenczy Gyula lelkészre, sem családjára nem vonatkoztatta, s ennél fogva Ferenczy Gyula is, — a ki épen ezen vélt vonatkoztatás által felindulva, intézett hevesebb támadást Bencsik J. úr ellen, — az akként tárgyalanná vált sértő szavait, melyeket talán lelkésztársaink is magukra vehettek, visszavonta: saját kezdeményezésünk folytán, mint a békesség és szeretet barátai, örömmel jelezzük, hogy a fentebb hivatolt bizonyítékok alapján a Bencsik István esperes és Ferenczy Gyula lelkész között lefolyt vitás ügyet, a társadalmi tisztesség szabályai szerint teljesen kiegyenlítettnek tekintjük, s az illető felek bele nyugvásával, minden további következtetés kizárásával, bevégzettnek nyilváníjuk. Soltész János, Gergely Károly, Balogh István, e. m. tanácsbírók.

Szíves értesítés és kérelem. Legújabb egyházi irodalmi viszonyainknak külföldi (Németországban való) lehetőleg hű ismertetése érdekében e lapokban közzé tett őszinte kérő szózatra — sajnos — igen-igen gyéren érkeznek az adatok. Mintha a kérdés nem is érdekelné bennünket, holott legközelebb is arról győződhattünk meg, milyen téves egyházi irodalmi s egyéb információkkal szolgálnak a külföldnek még a mi magyar kálvinistáink is! Azon leszek, hogy legjobb belátásom s meggyőződésem szerint e törekvéseket — legalább a németországi prot. olvasó közönség előtt — kellő értékökre leszállítsam s azoknak belső igaztalanságát és tendentiosus jellegét földerítsem! Ahhoz azonban — ismétlem — szíves útbaigazításra és támogatásra van szükségem lelkész- és tanártársaim részéről. Így többi között újból is kérem Révész I. Figyelmezőjét, a melyért szívesen adnám cserébe Koch „Geschichte des Kirchenlieds und Kirchengesangs der christl. Kirches“ Stuttgart, 1852. című több kötetes nagy művét 2-ik kiadásban, sőt esetleg még rá is fizetek. Tanár- és lelkésztársaim nagylelkű támogatását s az adatok szíves beküldését külföldi ismertetésemhez újból is kérve, vagyok mély tisztelettel és forró köszönetem előleges jelzésével Eperjesen, 1891. márcz. 2-án. Dr. Szlávik Mátyás, ev. theol. tanár.

A gönczi örömnep emlékkönyve. Mint a „Sárospataki Lapok“ legutóbbi számában olvassuk, a gönczi örömnep emlékkönyvére egyre sűrűbben érkeznek nevezett laptársunkhoz a megrendelések. Buzgó lelkipásztorok 10—15 előfizetőt is küldenek, főleg a tiszáninneri kerületből, a mely a Károlyi emlékre való adakozásban is messze túlhaladta a többi kerületeket. Felhívjuk mi is mindazokat, a kik a Károlyi-alap iránt szívők szerint érdeklődnek, hogy az örömnep teljes leírását, a vizsolyi biblia egy lapját (fac simile) s az összes elmondott beszédeket, a Szabó-fele Károlyi élet- és jellemrajzot (egészben), a főbb pohárköszöntőket, az énekkarok énekeit stb. tartalmazó s képekkel díszített mű megrendelői közé mielőbb szíveskedjenek a Sárospataki Lapok szerkesztőségénél magukat bejegyeztetni, hogy a szétküldést gyorsan eszközölhessék. A mű előjegyzési vagy előfizetési ára 1 frt, bolti ára 1 frt 25 kr. A tiszta jövedelem egészen a Károlyi-alapot illeti!!

Egy kérdezőnek. Az iskolaszék ügyében intézkedik az 1881-ik évben tartott országos zsinat által kiadott köznevelési és közoktatási szervezet 60—63 §-a. E szerint az iskolaszéket a presbyterium választja. Elnöke a helybeli lelkész, s legalább öt s legfeljebb 15 tagból áll. Tagjai a rendes tanító is, vagy ahol több tanító van, az igazgató. A tanítóknak mind tanácskozási, mind szavazási joguk van. Nagyobb egyházközségekben egynél több iskolaszék is szervezhető. Kisebb egyházközségekben a presbyterium egyszersmind az iskolaszék teendőit is végzi. Dávidházy János debreczeni egyházmegyei esperes „A lelkipásztor teendői a presbyteriumban stb.“ című művében azt mondja, hogy „az iskolaszéket csak indítványozó testületnek kell tekinteni, melynek minden intézkedése csak az egyháztanács helybenhagyásában lelheti szentesítését. Ugyanazért a lelki-

pásztor, mint mindkét testület elnöke, ne múltsza el soha az iskolaszék jegyzőkönyvei tartalmáról a presbyteriumot tüzetesen értesíteni“. A zsinati törvény idézett szavai szerint egy 500 lélekből álló egyházközségben nem szükséges külön iskolaszéket állítani. De ha a presbyter meglátogatja, törvényes joga és kötelessége szerint az iskolát, nem látom be, hogy miért ne jegyezhetné be ottlétét a látogatási naplóba. Szerkesztő.

Hornyánszky Viktor akadémiai könyvkiadónak jelen számunkban való hirdetésére felhívjuk t. olvasóink figyelmét. E gazdag zsolttárgyüjtemény bizonyára páratlanul áll hazánkban.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**

HIRDETÉSEK.

Pályázat

a máté-szalkai ev. ref. egyház állandósított kisebb fitanítói állomására, mely 1891. évi ápril 24-én lesz elfoglalandó s következő jövedelemmel s kötelességgel van egybekötve:

I. Jövedelem: 1) háromszáz frt o. é. az egyházi pénztárból; 2) három öl kemény tűzifa beszállítva (jelen időben 30 frt értéket képvisel); 3) egy o. é. forint tandíjul minden gyermektől, a kit tanít (a tanítványok száma jelen 1890—91. isk. évben 98); 4) igen alkalmas új lakás, 2 tágas szobával, konyhával, kamarával s az udvartelken tisztes kerttel. (A még szükséges melléképületről az egyház a kellő időben gondoskodik).

II. Kötelessége: a) az I. és II-ik elemi fiú osztály tanítása; b) 20 tanuló után egy szegénysorsúnak tandíj nélkül tanítása; c) a pünköszt ünnepi legátusi szolgálat (az ünnep 2 napos) díj nélkül teljesítése; d) szükség esetében templomi istentisztelet (imádkozás, predikálás), úgy templomi, mint temetési éneklés végzése is.

Pályázhatnak okleveles ev. ref. vallású tanítók, vagy olyanok is, kik kötelezik magukat, hogy két év alatt oklevelet szereznek.

Pályázók kéretnek: 1) lelkészők bizonyítványát, — mint erkölcsi magokviselését s tanításbani képességüket igazoló okmányt, melyben életidejük, nős vagy nőtlen állapotuk is kitéendő s mely az illetékes esperes által is aláírandó léssen, 2) okleveleket, vagy ennek hiányában iskolai bizonyítványukat, alulírt lelkészhez 1891. márcz. 31-ig — a pályázat véghatárnapjáig — beküldeni.

Máté-Szalka, 1891. márcz. 3.

Mándy Ferencz,
egyháztanácsi jegyző.

Papp Arthur,
ev. reform. lelkész.

2—2

Mándy Sámuel,
ev. reform. főgondnok.

A Nagytiszteletű Lelkész Urak figyelmébe !!

Azon kedves szokás előmozdítására, hogy név- és születésnapokra, confirmatiókra, karácsonyi, **husvéti és pünkösdi ünnepekkor** és esketések alkalmával, valamint minden egyéb alkalmakkor a zsoldárok adatnak ajándék-tárgy gyanánt, a következő kötésekben és árak mellett tartjuk a zsoldárok nagy és kis kiadását, finom és közönséges papírra nyomva, állandóan raktáron úgy, hogy a beérkező megrendeléseket **rögtön** elintézhethetjük.

Kötés-szám	K ö t é s m a g y a r á z a t	8 ^o -ad rétű	16 ^o -od rétű	16 ^o finom
1	Bőrháttal (sajtolt tábla) tok és rézsajtólással	frt kr	frt kr	frt kr
2/f	Fekete bőrkötésben, sajtolt táblával és finom aranyfűzővel	1. —	— .82	
2/5A	Finom lipesei vászonkötés	1.40	1.20	
4/I g	Chagrinkötés finom aranyfűzővel	1.25	1.20	1.50
4/I h	Finom chagrinkötés körített aranyfűzővel	1.70	1.48	1.75
4/I R	Finom chagrinbőrkötés aranyfűzővel	1.90	1.65	1.95
6e k	Chagrinbőrkötés kapocsos és esont kehelylyel	2.20	1.96	2.25
6s k	Chagrinbőrkötés ezüstözött kehelylyel és kapocsos	2.20	1.96	2.25
10e k	Chagrinbőrkötés esont kehelylyel és szegélyzettel	2.10	1.86	2.16
10s k	Chagrinbőrkötés esont ezüst kehelylyel és szegélyzettel	2.36	2.10	2.45
14a/2	Utánzott elefántesont-kötések	2.32	2.05	2.35
14a2/2	Utánzott elefántesont-kötés ezüstözött sarkdíszzel	2.16	1.92	2.24
14a/5	Utánzott elefántesont-kötés finom festéssel	2.44	2.16	2.50
14a/20	Utánzott elefántesont-kötés ezüst virággal	2.44	2.16	2.50
14a/13FG	Utánzott elefántesont-kötés állany és esont-ékítménnyel	2.30	2.04	2.35
14a/585		2.56	2.30	2.60
14a/586	Utánzott elefántesont-kötés állany és esont-ékítmény-sorozattal	2.56	2.30	2.60
14a/587		2.56	2.30	2.60
14g/2	Kék lemez (Blech) kötések	2.30	2.04	2.35
14g2/2	Kék lemez-kötések ezüstözött sarkokkal	2.30	2.04	2.35
14g/5	Kék lemez-kötések kézi festéssel	2.56	2.30	2.60
14e/2	Kristály-kötések	2.56	2.30	2.60
14e/20	Kristály-kötés kehely és ezüst virággal	2.16	1.92	2.24
14e/5	Kristály-kötés finom festéssel és virágdíszzel	2.30	2.04	2.35
14i/2	Barna lemez-kötések	2.44	2.16	2.50
14i/5	Barna lemez-kötések finom festéssel	—	2.04	2.35
14f/2	Fekete lemez-kötések	—	2.30	2.60
14f/5	Fekete lemez-kötések finom festéssel	2.30	2.04	2.35
2006	Bársony-kötések kerettel, kék, barna és viola színben	2.56	2.30	2.60
2006 ^{1/2}	Bársony-kötések ezüstözött sarkdíszzel	2.16	1.92	2.24
2016	Selyembársony-kötések (színesek) ezüstözött szélzettel	2.44	2.16	2.50
2016/470		3. —	2.65	3. —
2016/490	Selyembársony-kötések ezüstözött szélzettel és gyöngyház-díszzel	3.70	3.44	3.75
16p/413		3.70	3.44	3.75
16p/417	Legfinomabb selyembársony-kötések kapocs és gyöngyház-verettel	3.80	3.56	3.85
22/217		3.80	3.56	8.85
22/213		3.90	3.70	4.10
22/227		3.90	3.70	4.10
22/290		3.90	3.70	4.10
22/252	Mű elefántesont-kötések valódi gyöngyház-díszítéssel	3.90	3.70	4.10
22/292		3.90	3.70	4.10
22/282		3.90	3.70	4.10
22/289		3.90	3.70	4.10
22/295		3.90	3.70	4.10
24d/317		3.90	3.70	4.10
24d/313		4.80	4.42	4.70
24d/390		4.80	4.42	4.70
24d/398		4.80	4.42	4.70
24d/349	Valódi borjúbőr-kötések párisi verettel és valódi gyöngyház-díszítéssel	4.80	4.42	4.70
24d/391		4.80	4.42	4.70
24d/382		4.80	4.42	4.70
24d/385		4.80	4.42	4.70

Hornyánszky Viktor könyvkiadó hivatala Budapesten
a Magyar Tudományos Akadémia épületében.

Ezen fenti zsoldárokat az összeg előleges beküldése után postadíjmentesen küldjük.